

ACTIVITATS DEL DEPARTAMENT DE TEORIA DE LA COMUNICACIÓ DURANT EL CURS 1979-1980

J. M. Pérez Tornero (Coordinador)

La preocupació per l'estudi del llenguatge dels mass-media i una atenció especial dedicada a qüestions de metodologia i epistemologia, han estat els trets més remarcables de l'activitat de discussió i investigació del nostre Departament durant el curs passat.

Com ja és habitual, s'han organitzat una sèrie de seminaris «bàsics» dirigits per professors del Departament, de durada anual o semestral (periodicitat entre setmanal o quinzenal) la temàtica dels quals correspon essencialment a les investigacions en curs. Aquesta mena d'activitats compleixen una doble funció; d'una banda, intenten servir de complement d'algunes de les assignatures del nostre Departament (especialment en segon cicle); de l'altra serveixen de lloc de trobada de professors i investigadors i funcionen com a fóruns de discussió i reflexió col·lectiva.

Al voltant dels seminaris bàsics — bé que no pas en totes les avinenteses — s'organitzen activitats «complementàries»: conferències, seminaris de professors invitats, col·loquis... Tenen com a finalitat fonamental agilitzar el seguiment de l'actualitat en els estudis que interessen el Departament.

Durant el curs passat han tingut lloc les següents activitats:

A) SEMINARIS BÀSICS

- 1) «Anàlisi del llenguatge polític del franquisme», dirigit per Lluís Bassets i Sánchez, professor de «semiótica de la comunicació de masses».
- 2) «El llenguatge visual», dirigit per Jordi Pericot, professor de «teoria de la imatge».
- 3) «Teoria de la comunicació i pragmàtica», dirigit en col·laboració per Jordi Berrio, J. M. Pérez Tornero i Lorenzo Vilches, professors de «sociologia de la comunicació», «teoria de la comunicació» i «semiótica de la comunicació de masses», respectivament.

B) SEMINARIS COMPLEMENTARIS

- «Cultura, ideologia i mass-media», dirigit pel professor Francesco Rositti, catedràtic de «teoria sociològica» de les universitats de Milà i Torí.
- 2) «Els personatges de l'enunciació», dirigit pel professor Oswald Ducrot, de l'École des Hautes Études de Paris (seminari organitzat en col·laboració amb l'I. C. E., l'Escola de Traductors i Intèrprets, Departament de Filologia Hispànica i de Llengua Francesa de la nostra Universitat).
 - 3) «El guió cinematogràfic», dirigit pel realitzador de cinema Jordi Cadena.

C) CONFERÈNCIES I COMUNICACIONS

- «El llenguatge polític a Itàlia», per Lúcia Leo, investigadora de la Universitat de Bolonya.
- «Imatge i percepció», per Pérez Monge, professora del Departament de Psicologia de la Universitat Central de Barcelona.
- «La praxiologia semiòtica», per Víctor Sánchez Zavala, professor de «Psicologia del

llenguatge» de la Universitat Complutense de Madrid.

— «Linguística de la mentida», per Victòria Camps, professora del Departament de Filosofia de la Universitat Autònoma de Barcelona.
— «Comunicació i teoria de sistemes», pel professor Jaime Garretón, de la Universitat Catòlica de Santiago de Xile.

D) ASSISTÈNCIA A COL·LOQUIS I CONGRESSOS DE MEMBRES DEL DEPARTAMENT

— Romà Gubern intervé en la setmana del cinema de Huelva, en la Confrontació de Perpinyà sobre «El món obrer en el cinema» (abril de 1980) i en l'Assemblea d'Historiadors del Cinema de Sofia (juny de 1980).

— Miquel de Moragas participa en un col·loqui sobre la crisi de la Premsa organitzat per la Unió de Periodistes a Santiago de Compostela i en un Simposium sobre Imperialisme i Mitjans de Comunicació, organitzat per la Facultat d'Econòmiques de Santiago, on va presentar una ponència sobre Autonomia Política i Televisió.

— Manuel Parés i Maicas assiteix al «workshop» celebrat a Holanda sobre el tema «un nou ordre informatiu internacional», organitzat per l'Institut d'Estudis Socials de la Universitat de la Haia (febrer de 1980)

— Jordi Berrio i Pérez Tornero participen en el Col·loqui Internacional «Faire-faire. La persuasió (Retòrica, Semiòtica, Sociologia)» celebrat a París durant els dies 20, 21 i 22 de Maig i organitzat per la Universitat de Nova York i l'École des Hautes Études de París.

— Lluís Bassets i Miquel Moragas intervenen en el Congrés Internacional «Les obstacles de la communication», organitzat per la Universitat de Bordeus, i presenten la ponència intitolada «Els obstacles a la comunicació a Espanya després de la mort de Franco.»

E) TESIS DOCTORALS

— Romà Gubern llegeix a la Facultat de Dret de la nostra Universitat la seva tesi doctoral «Censura i cinema», text que probablement molt aviat es publicarà i suposarà el seu llibre número vint.

— Manuel Parés i Maicas, també a la Facultat de Dret presenta la seva tesi «Premsa i regionalisme, 1966-1973.»

F) TESIS DE LLICENCIATURA

Al si del nostre Departament s'han realitzat, durant el curs 79-80, les següents tesis de llicenciatura:

— «Dependencia y desarrollo. Los estudios latinoamericanos sobre comunicación colectiva», per Marçal Murciano.

— «Aproximació a la semiologia de la imatge», per Jordi Pericot.

— «El Kitsch», per Ruiz Collantes.

— «Semiòtica de la ràdio», per Miquel Rodrigo.

— «Introducció al anàlisi semiòtico de la premsa», per Enric Saperas.

PROJECTES PENDENTS

Per dificultats organitzatives, enguany no s'ha pogut celebrar un antic projecte del

Departament: el simposium sobre «Teoria de la Comunicació i Disciplines Científiques». No obstant això, com que les línies mestres per les quals es regiria aquesta trobada ja foren definides, convé deixar-ne constància. Són les següents:

a) *La comunicació és un «tema» que ocupa la gran majoria de les ciències de l'home. Per tant, és un objecte interdisciplinari per excel·lència. Amb tot, les formes concretes en què s'articulària aquesta interdisciplinarietat no es troben completament definides. Altrament, presenten problemes considerables. En aquest sentit el projectat simposium intentaria estudiar les altres formes d'articulació proposant modes concrets de col·laboració interdisciplinari.*

b) *Al mateix temps, que objecte comú, la comunicació és un paradigma generalitzable. Aquest paradigma, sorgit fonamentalment de la matemàtica aplicada a la tecnologia, ha estat assumit i utilitzat per diverses ciències socials i de l'home: sociologia, semiòtica, biologia, psicologia, etc... Això significa doncs, que té un indubtable valor heurístic i propèdeutic. En el simposium hom qüestionaria les possibilitats de «circulació» transdisciplinari de l'esmentat model.*

c) *La «mass-mediaticització» generalitzada de les nostres societats converteix, d'altra banda, la comunicació en un assumpte de primera magnitud. La comunicació (en aquest cas la col·lectiva) és, per tant, a més d'una qüestió metodològica, un fet real, essencial en les nostres formes de vida. En la trobada que projectem hom intentaria estudiar la transcendència d'aquest fenomen i el mode més eficaç pel qual les ciències socials puguin fer-se'n càrrec.*

Finalment, són aquestes tres problemàtiques les que s'haurien de tractar en el simposium. No descartem que, d'una manera o altra, aquesta es pugui celebrar en un futur pròxim.

PROGRAMACIÓ DEL CURS 80-81

Com a continuació i desenvolupament de les investigacions i activitats del Departament en el darrer curs, es dedueixen tres eixos temàtics bàsics per al curs 80-81. Sobre ells girarà la major part de l'activitat del Departament. Són els següents:

1. — «*Recerca d'una tipologia semiòtica dels discursos i els canals*»: Successives investigacions sobre el llenguatge dels «*media*» i diversos estudis metodològics, ens han dut a pensar que es fa indispensable — dins la teoria de la comunicació — abordar sistemàticament aquest tema. A més mentre no coneguem amb precisió quina és l'especificitat de cada mitjà i com es poden classificar els discursos que els mitjans retransmeten, difícilment podrem avançar en els nostres coneixements.

2. — «*Anàlisi de la cultura quotidiana post-franquista*»: Aquest tema ha estat abordat puntualment per alguns membres del Departament, però durant aquest curs intentarem fer-ho sistemàticament. S'inclouen aquí estudis sobre el consum cultural dels diversos grups socials, les seves formes de vida, les seves formes de representació simbòlica, el seu accés als «*media*», etc.

3. — «*Estudi de les potencialitats dels Mass-media en el nostre context socio-polític*»: Hi ha en aquests moments una forta demanda social d'estudis i respostes concretes, les noves tecnologies de la comunicació, l'ensenyament sobre els «*media*»... Als més angoixants de tots

ells, i a mesura que els vagi reclamant el nostre ambient, el Departament els prestarà una atenció particular.

Dins aquest marc estan previstes les activitats que es refereixen a continuació:

SEMINARIS BÀSICS

- «*Semiòtica de la ràdio*», dir. Lluís Bassets.
- «*La semiòtica segons Morris*», dir. J. Berrío.
- «*Política comunicativa a Catalunya durant la "transició" (1976-80)*», dir. Josep Gifreu.
- «*Noves tendències de la recerca sobre comunicació de masses*». M. Moragas.
- «*Anàlisi semiòtica dels textos*», dir. Pérez Tornero (en col·laboració amb M. Rodrigo i E. Saperas).
- «*Semiòtica visual*», dir. J. Pericot.
- «*La competència comunicativa dels receptors*», dir. L. Vilches.
- «*La cultura quotidiana postfranquista*» (Dep. de Sociologia, Dep. de Teoria de la Comunicació de la U. A. B.)

SEMINARIS COMPLEMENTARIS

- «*La retòrica visual. El discurs de la imatge*». A càrrec del grup de retòrica de Lieja (J. Dubois, F. Edelin).
- «*El discurs polític i els mass-media*», per Roland Cayrol, professor de l'Institut de Ciències Polítiques de la Universitat de París.
- «*Panorama de la semiòtica en els països de l'est*», per Yvan Bystrina, professor de Semiòtica de la Universitat Lliure de Berlín.
- Altres per confirmar encara...

SEMINARI SOBRE «TEORIA DE LA COMUNICACIÓ I PRAGMÀTICA»

J. M. Pérez Tornero

Els treballs d'un seminari realitzat durant el curs anterior (dirigit per J. Berrío i J. M. Pérez Tornero) abordant el tema «*Models d'anàlisi de la persuasió*», encara que portaren a la conclusió que resultava perfectament rendible —teòricament parlant— una aproximació semiolinguística a l'esmentat tema —trascendent, per tant, les clàssiques aproximacions de la psicologia o de la psicologia social (Hovland, Festinger, etc.)—, destacaren la necessitat urgent d'implicar les metodologies semiolinguístiques en l'estudi «real», «efectiu» i «concret» del llenguatge (o llenguatges) i de la comunicació, però això requeria una dedicació sistemàtica a qüestions de metodologia i epistemologia.

En aquest sentit, el seminari de «*Teoria de la comunicació i pragmàtica*» es proposà com a objectiu principal posar un nexe d'unió entre les metodologies semiolinguístiques més clàssiques (estructuralisme, generativisme...) o semiolinguístiques (tals com l'escola de París) i les doctrines filosòfico-lingüístiques que conceben el llenguatge com una acció, o sigui, la filosofia anglosaxona del llenguatge, el pragmatisme americà, certes tendències de la praxiologia del llenguatge i els darrers corrents de la gramàtica del text.

Resulta innegable que els propòsits del seminari coincidien amb un cert ambient favorable del